

dirme, y en tas rahons, exemples y comparacions he vist la molta discreció que tens y l'extrém de la veritable amistat qu' alimentas; y aixís mateix veig y confesso que si no seguesch ton parer y vas darrera lo meu, vaig fugint del bé y cercant lo mal. Presuposat aixó, deus considerar tú que jo patesch ara la malaltia que solen tenir algunes donas á qui s' antoixa menjar terra, guix, carbó y altres pitjors cosas, fins asquerosas á la vista y quant y mes pera menjarse: aixís es qu' es menester usar d' algun artificei pera que jo cure, y aixó podria ferse ab facilitat, solament en que comenses encara que lleugera y fingidament á sollicitar á Camila, qui no será pas tan blana qu' als primers retops done al trast ab sa honestedat; y ab aquest sol principi quedaré jo content y tú haurás complert ab lo que deus á nostra amistat, no solament donantme la vida, sino persuadintme de no veurem sens honra; y ets obligat á ferho per una sola rahó, y es, que estant jo, com estich determinat á posar en planta aquesta proba, no deus tú consentir que jo 'n donguia compte de mon desatini á cap altre persona ab lo que aventuraria l' honor que tú procuras que no perdia; y quan lo teu no estiguia en lo punt que 's deu en l' estimació de Camila mentres que la sollicitares poch hi farà, puix promptament, vejent en ella la fermesa qu' esperem, li podrás descobrir nostre artificei, ab lo que recobrarás ton crédit; y puix tan poch arrisques y tanta alegría pots donarme arriscante, no ho deixes pas de fer encara que mes inconvenients se 't posen davant, puix com ja he dit, ab sols que comenses donaré per acabada ma causa. Vejent Lotari la resoluta voluntat d' Anselm, y no trobant mes exemples que donarli, ni mes rahons que posarli pera que la no seguis, y ohint que l' amenassava de que donaria coneixement á un altre de son mal desitj; pera evitar major mal determiná contentarlo y fer lo que li demanava, ab lo propósit é intent de guiar aquell negoci de manera que sens alterar los pensaments de Camila, quedés Anselm satisfet; y aixís li respongué que no digués pas á ningú son pensament y qu' éll prenia á son cárrech aquella empresa, la que comensaria quan á 'n éll li donés mes gust. Abrassal Anselm tendre y amorosament, y agrehili son oferiment com si alguna gran mercé li fes; y quedaren d' acort abdós en que desde lo dia següent se comensés l' empresa, y qu' éll li donaria lloch y temps pera que á solas parlés ab Camila, y també li donaria diners y joyas pera donarli y oferirli. Li aconsellá ademés que li donés músicas, que escrigués versos en sa llaor, y que quan éll no volgués pendrer lo treball de ferlos éll mateix los faria. A tot s' oferí Lotari encara qu' ab ben diferent intent de lo que Anselm pensava; y ab tal acort tornárantse á la casa d' Anselm, trobantihi á Camila ab ánsia y cuidado esperant á son marit, puix qu' aquell dia tardava á venir mes de lo acostumat. Aná Lotari á sa casa, y Anselm quedá en la sua tan content com pensatiu s' en aná Lotari, no atinant pas que fer pera sortir ab bé d' aquell impertinent negoci; encara que ja aquella nit pensá la manera que tindria pera enganyar á Anselm sens ofendre á Camila, y l' altre dia vingué á dinar ab son amic, essent ben rebut de Camila, qui lo rebia y regalava ab molt bona voluntat entenent la bona que son marit li portava. Acabaren de dinar, despararen la taula, y Anselm digné á Lotari que 's quedés allí ab Camila mentres qu' éll anava á cert negoci forsós, encara que dintre un hora y mitja tornaria. Pregal Camila que no se 'n anés, y Lotari s' oferí á ferli companyia; però res y valgué ab Anselm, ans obligá á Lotari á que 's quedés y l' esperés, puix tenia de parlar ab éll una cosa de molta importancia. Digué també á Camila que no deixés sol á Lotari mentres tan qu' éll tornava. En efecte, sapigué éll finjir tan bé la necessitat ó tonteria de sa ausencia, que ningú podria entendre qu' era finjida. Sortí Anselm y quedaren sols á taula Camila y Lotari, posat aquest á la estacada que son amic desitjava y ab l' enemich fronter, qui be podria vencer ab sola sa hermosura tot un esquadro de cavallers armats. Miren ara si era de rahó qu' esporoguís á Lotari; mes lo qu' éll determiná fou posar lo colzer sobre lo bras de la cadira y la ma oberta á la galta, y demanant perdó á Camila de sa franquesa, li digué que desitjava reposar una mica mentres qu' Anselm tornava; Camila li respongué que millor reposaria á l' estrado que

no á la cadira, y aixis li pregá que hi entrés á dormirhi. No ho consentí Lotari, y quedás allí dormit fins á la tornada d' Anselm, qui trovant á Camila en sa cambra y á Lotari dormint, cregué que com tan tardá ja los dos haurian tingut lloch pera parlar y fins pera dormir, y no veyá l' hora de que 's despertés Lotari pera sortir de nou ab éll y preguntarli de sa ventura. Lotari despertá y desseguida sortiren ensemps de la casa y li preguntá lo que desitjava, responentli Lotari que no li havia semblat prudent descobrirse del tot al primer cop, y aixis era que no havia fet mes qu' alabar á Camila d' hermosa, dihentli que per tota la ciutat no 's parlava d' altre cosa que de sa hermosura y discreció, y qu' aquest li semblá bon principi pera entrar guanyantli la voluntat y disposantla á que un altre vegada l' escoltés ab gust, valentse ab tals termes del artifici del dimoni quan vol enganyar á algú que estiguia de guayta pera guardarse d' éll, puix llavors mudas d' àngel de llum essentho éll de tenebras, y posantli davant apariencias bonas, á la fi descobra qui es, y surt ab sa intenció si als principis no 's descobra son engany. Tot aixó contentá molt á Anselm, y digué que cada dia donaria igual ocasió encara que no sortís de sa casa, puix dintre d' ella s' ocuparia ab cosas de que Camila no pugués venir en coneixement de son artifici. Esdevingué emperó que passaren molts dias en los que sens dir Lotari una sola paraula á Camila responia á Anselm que li parlava y que may podia treurer d' ella ni la mes petita proba de convenirse á res que dolent fos, y ni tan sols donava una senyal de sombra d' esperansa; ans deya que l' amenassava de que si d' aquell malt pensament no s' apartava, ho diria sens tardar á son marit. Be va, digué Anselm, fins ara resistí Camila á las paraulas, es menester veurer com resistirá á las obras; jo vos donaré demá dos mil escuts d' or pera que los hi oferiu y fins doneu, y altres tants pera que compreu joyas ab qu' engranallarla, puix las donas solen esser aficionadas, y mes si son hermosas, per mes que sian castas, á aixó de portarse be y anar lluidas; y si ella resisteix á tal tentació jo quedaré satisfet y no vos cansaré mes. Lotari respongué que ja qu' havia comensat, acabaria també aquella empresa, puix coneixia havia de sortirne cansat y vensut. L' altre dia rebé los quatre mil escuts y ab élls quatre mil confusions, puix no sabia que dirse pera embusterejar de nou; mes á la fi determiná dirli que Camila estava tan cabal als dons y promesas com á las paraulas, y que no hi havia pas pera que cansarse mes, puix tot lo temps gastavas envá. Mes la sort que las cosas guiava d' altre manera, disposá qu' habent deixat Anselm sols á Lotari y Camila com altres vegadas acostumava, tancás éll dintre un quartet, y pel forat del pany mirá y escoltá tot lo que feyan, y allí veigé que per espay de mes d' una mitja hora Lotari no digué ni una paraula á Camila, ni li diria tampoch estantse allí un sigle, y conegué llavors que tot quant son amich li digué avans de las respostas de Camila, tot era ficció y mentida; y pera millor conèixer si aixis era, sortí del quarto y cridant á solas á Lotari li preguntá quinas noves hi havia y com estava Camila. Lotari li respongué que no pensava donarli pas cap altre puntada en tal negoci, puix ella responia tan aspre y disgustadament que no tindria pas prou pit pera tornar á dirli lo mes mínim. ¡Ah, digué Anselm, Lotari, Lotari, y quan malament correspons á lo que 'm deus y á lo molt que fiu de tú! Ara t' he mirat pel estret lloch que permet l' entrada d' aquesta clan, y he vist que no digueres ni una paraula á Camila, per ahont entench que fins las primeras deus dirli encara; y si aixis es com será, ¿pera que m' enganyas, pera que vols treurem ab ta manya los medis que jo podria trobar pera conseguir mon desitj? No digué res mes Anselm, però era prou pera deixar avergonyit y confós á Lotari, qui casi com prenent per punt d' honra l' haber sigut trobat en mentida, jurá á Anselm que desd' aquell punt prenia tan á son carrech lo contentarlo y no enganyarlo mes com ho veuria si ab curiositat l' espiava; quant y mes que no seria menester usar de cap diligencia, puix la qu' éll pensava posarhi pera satisferliho li treuria tota sospita. Creguel Anselm, y pera donarli comoditat mes segura y menos sobressalt determiná anarsen de sa casa per uns vuit dias, anantsen á la d' un amich seu que vivia á cert poble t no lluny de la ciutat; ab qui convingué que 'l requestés ab molts prechs á fi de tenir ocasió ab Camila de fer la sortida. Desdixat y mal aconsellat Anselm, ¿qué fas? ¿qué

cercas? ¿qué imaginas? Mira que vas contra tú mateix, trassant ta deshonra y dispo-
sant ta perdició. Bona es ta muller Camila, quieta y sossegadament la posseheixes, nin-
gú sobressalta ton gust, sos pensaments no surten de las parets de sa casa, tú ets son
cel y terra, lo blanch de sos desitjs, lo compliment de sos plahers y la mida ab que mideix
sa voluntat, ajustantla en tot ab la teva y la del cel: y si la mina de son honor, hermo-
sura, honestetat y recato te dona sens cap treball, tota la riquesa que té y tú pots desitjar
¿á quin fi vols afondir la terra y buscar novas vetas d' un nou y may vist tresor, posante á
risc de que tot cayga, puix solament se sosté sobre los flachs puntals de sa flaca natu-
ralesa? Mira qu' aquell que busca lo impossible es just que fins lo possible se li negue
com ho expressa millor un poeta dihent:

Jo cerco en la mort la vida,
salut en la enfermetat,
en la presó llibertat,
en lo que es tancat la sortida,
y en lo traydor llealtat.

Mes la mia sort, de qui
jamay cap be no veiji,
ab lo cel tenen pactat;
l' imposible demaní
lo just no 'm sia donat.

Aná l' altre dia Anselm á dit poblet deixant l' encarrech á Camila de qu' en lo temps
que estaria ausent vindria Lotari á mirar per sa casa y á dinar ab ella, y que tingués
cuidado de tractarlo com á sa persona. Afligís Camila com dona discreta y honrada de
l' ordre que son marit li deixava, y li digué qu' advertís que no estava pas be que ningú
ausent éll, ocupés son lloch á la taula, y que si ho feya per no tenir prou confiança, qu'
ella sabria bé governar sa casa y que ho probés per aquella vegada y veuria per ex-
periencia que pera majors cosas era prou. Anselm li replicá que lo dit era son gust, y
que no tenia mes que fer sinó baixar lo cap y obehirlo. Camila digné qu' aixís ho faria
encara que contrariant sa voluntat. Anassen Anselm, y l' altre dia vingué Lotari, qui
fou rebut per Camila ab amorós y honest acolliment; encara que may se posá á part
ahont Lotari la vejés á solas, puix sempre anava rodejada de sos criats y criadas, y
especialment d' una donzella sua anomenada Leonela, á qui estimava molt per haberse
criat ensemps desde ninas á casa dels pares de Camila, y quan se casá la portá ab ell
Anselm. Los tres dias primers, may li digué res Lotari, encara que podria al alsarse la
taula y quan lo servey anava á dinar ab molta pressa, puix aixís ho manava Camila,
y fins tenia ordre Leonela de que dinés ans qu' ella, y que de sa vista may sortís; mes
ella qu' ab altres cosas de sa volensa tenia lo pensament, y que necessitava aquell
horas y lloch pera ocupar-lo en sos plahers, no cumplia sempre lo manament de sa sen-
yora, ans los deixava sols, com si alló li haguessen manat; mes l' honesta presència de
Camila, la serietat de sa cara, y la modestia de sa persona era tanta que posava fré á
la llengua de Lotari; mes lo profit que las moltes virtuts de Camila produhiren posant
silenci á la llengua de Lotari fou mes y mes en dany dels dos, puix si la llengua calla-
va, lo pensament cavilava, y tenia llarch espay pera contemplar punt per punt tots
los extrems de bondat y hermosura de Camila, tastants pera enamorar una estatua de
marbre quant y mes un cor d' home. Mirávala Lotari en lo temps en que podia parlarli
y considerava quan digna era d' amor, y semblant consideració comensá poch á poch á do-
nar rassalt als respectes que á Anselm tenia, y mil vegadas volgué ausentarse de la ciutat y
fugir ahont may mes lo veigés Anselm ni éll veigés á Camila; mes ja li feya impediment
lo plaher que sentia mirantla. Violentavas y lluytava ab éll mateix pera foragitar y no
sentir lo plaher que lo conduhia á esguardar á Camila: culpavas á solas de son desatini,
anomenavas mal amich y fins mal cristiá; feya discursos y comparacions entre ell y
Anselm y tots paravan en dir, que mes habia sigut la bojeria y confiança d' Anselm,

que sa poca feeltat; y que si disculpa tingués ell per Deu, aixis com pels homens de lo que pensava fer, no tindria pas cap por de pena per sa culpa. En efecte l' hermosa y bondat de Camila, juntament ab l' ocasió que l' ignorant marit li posá á las mans, acabaren ab la llealtat de Lotari; y sens mirar altre cosa sinó lo que son plaher li aconsellava, passats tres dias de l' ausencia d' Anselm, en los qu' estigué continuadament en batalla pera resistir á sos desigs, comensá á galantejar á Camila ab tanta turbació y ab tan amorosas paraulas, que Camila quedá parada, y no feu altre cosa que alsarse d' ahont estava y entrar en sa cambra sens tornarli paraula; encara que per tal seque-dat no desmayá pas Lotari, puix sempre ab l' amor naix l' esperansa, y per lo fet estimá mes á Camila; qui descobrintli Lotari lo que may pensá, no sabia pas que ferse; y semblantli no esser cosa segura ni honesta donarli mes ocasió ni espay pera que altre vegada li parlés, determiná enviar aquella mateixa nit com ho feu, un seu criat ab un bitllet á Anselm, ahont li deya:
